

Blues-improvisoinnin opettaminen lickien avulla

Tuomo Mustonen

**Opinnäytetyö
Maaliskuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) MUSTONEN, Tuomo	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 16	Julkaisun kieli Suomi
	☐	
Työn nimi Blues-improvisoinnin opettaminen lickien avulla		
Koulutusohjelma Opettajan pedagogiset opinnot musiikin alalla		
Työn ohjaaja(t) Markku Kuukasjärvi		
Tiivistelmä		
<p>Pedagogisessa opinnäytetyössäni tutkin improvisoinnin opettamista lickien avulla. Lickit ovat yleisesti sooloissa käytettyjä, hyväksi havaittuja melodiafraaseja. Erityisesti keskityn blues -improvisointiin. Opetin yhden syyslukukauden ajan yhdeksälle oppilaalle blues -improvisointia 30 valitsemani lickin avulla. Oppilaat harjoittelivat lickeistä omasta mielestään parhaankuuloiset. Näitä harjoittelemiaan blues -tyylisiä melodiafraaseja he sitten käyttivät improvisoinnissaan. Tavoitteena oli oppia muutama licki niin hyvin, että niitä voisi soveltaa improvisoinnin aikana ns. oman materiaalin lomassa.</p> <p>Lukukauden aikana nauhoitin oppilaiden soittoa kahdesti: ensimmäisen kerran syysloman jälkeen ja toisen kerran viimeisellä tunnilla ennen joululomaa. Näistä nauhoituksista arvioin heidän improvisointinsa edistymistä. Lisäksi haastattelin oppilaita päämääränani selvittää, miten he olivat periodin kokeneet. Haastattelussa kysyin seuraavat kysymykset: 1) Miten oppilaille on aikaisemmin opetettu improvisointia? 2) Millä lailla oppilaat ovat improvisoineet aikaisemmin? 3) Mitä oppilaat ovat oppineet syksyn 2008 aikana improvisoinnista? 4) Miten lickien soittaminen ja harjoittelu on vaikuttanut oppilaiden improvisoinnin vapauteen?</p> <p>Työssä kävi ilmi, että lickien avulla improvisoinnin opiskelu on hauskaa ja vahvistaa oppilaan itsetuntoa soittajana, koska soitto kuulostaa lickejä soitettaessa jo harjoitteluvaiheessa toivotun laiselta. Lisäksi oppilaan soittotekniikka paranee, sillä lickiä harjoitellessa on helppo kiinnittää huomiota myös tekniikkaan. Oppilaat myös oppivat hahmottamaan, kuinka blues -soundin saa aikaan. Negatiivisina asioina ilmeni, että osa lickeistä oli vähemmän soittaneille turhan vaativia. Joillakin oppilailla oli myös vaikeuksia soveltaa lickeihin omaa materiaalia.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Vapaa säestys, improvisointi, blues, opettaminen		

Author(s) MUSTONEN, Tuomo	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 16	Language Finnish
	☐	
Title Teaching blues-improvising with licks		
Degree Programme Pedagogical studies for music and dance teachers		
Tutor(s) Markku Kuukasjärvi		
Abstract <p>In my scholarly thesis I examine teaching the improvisation with licks. Licks are melody phrases which are commonly used in solo playing. This work focuses on blues-improvisation. The blues improvisation was taught to nine pupils during one autumn term. 30 licks were collected, and the pupils were to choose their favorite ones of them. The aim was to learn to use and apply some of the licks to their own playing.</p> <p>During the term pupils' playing was recorded twice: first after the autumn break and then just before Christmas holiday. With the help of these recordings the development of pupil's improvisation skill was assessed.</p> <p>In addition, the pupils were interviewed in order to investigate how they had experienced the period:</p> <p>1) How have you been taught improvisation before this period? 2) How did you improvise before? 3) What have you learned during this period? 4) How has the playing of licks influenced to the freedom of your improvising?</p> <p>The study showed that improvising with licks is fun and heighten pupils self-esteem as the playing sounds like it should already on practicing stage. In addition, pupils playing technique develops as the licks – the completed melody phrases – enable concentrating on technique instead of “interpretation” only. The pupils learned also to understand how the blues sound is build up. Negative side was that some of the licks were too difficult to those pupils who had played less. Some pupils had also difficulties to apply the licks to their own material.</p>		
Keywords Improvising, blues, teaching, piano		

Sisällys

1 Johdannoksi	2
2 Tarkoitus, tutkimusongelmat ja –menetelmät	3
3 Improvisointi ja oppiminen käsitteinä	6
3.1 Improvisointi	6
3.1 Oppiminen	6
4 Miten opetin	8
5 Haastattelun analyysia	9
5.1 Haastattelun toteutus	9
5.2 Oppilaiden aiempi improvisointi (kysymykset 1 ja 2)	9
5.3 Mitä oppilaat oppivat tässä kokeilussa (kysymys 3)	10
5.4 Lickien vaikutus improvisoinnin vapauteen (kysymys 4)	11
6 Pohdinta	12
LÄHTEET	15
LIITTEET :	
1. 30 must have blues -piano licks	16

1. Johdannoksi

Improvisoinnin hallitseminen kuuluu olennaisena osana vapaan säestyksen oppijaksoon (OPS 2006, 2). Vapaan säestyksen opettajana olen miettinyt monet kerrat, kuinka saisin oppilaani innostumaan improvisoinnista ja nauttimaan siitä. Hyvin usein improvisoinnin opettamisessa käytetään blues -musiikkia, koska se on suhteellisen yksinkertaista. Bluesilla on siis sen yksinkertaisuuden takia helppo aloittaa improvisointi. Kaiken lisäksi blues suurimmalta osaltaan on improvisointia.

Itselleni blues-improvisointi opetettiin kertomalla, mitä säveliä blues-skaalaan kuuluu (ks. kuva 1), ja rohkaisemalla soittamaan blues-skaalan säveliä eri järjestyksissä ja erilaisilla rytmeillä. Tämä lähestymistapa kehittää varmasti luovuutta, mutta jos soitto ei aluksi kuulostakaan toivotunlaiselta, opiskelijan soittoon tulee epävarmuutta ja innostus improvisointiin saattaa kadota. Lisäksi soittotekniikka kärsii, jos soittaa pitkiä aikoja epävarmasti tietämättä, mille koskettimelle sormensa seuraavaksi asettaa.

Kuva 1. Blues-skaala.

Edellä mainitun ajatteluketjun saattelemana päätin kokeilla hieman erilaista lähestymistapaa improvisointiin. Opetin oppilailleni yhden syyslukukauden ajan hyväksi havaittuja sävelkulkuja, ns. blues-lickejä (ks. kuva 2).

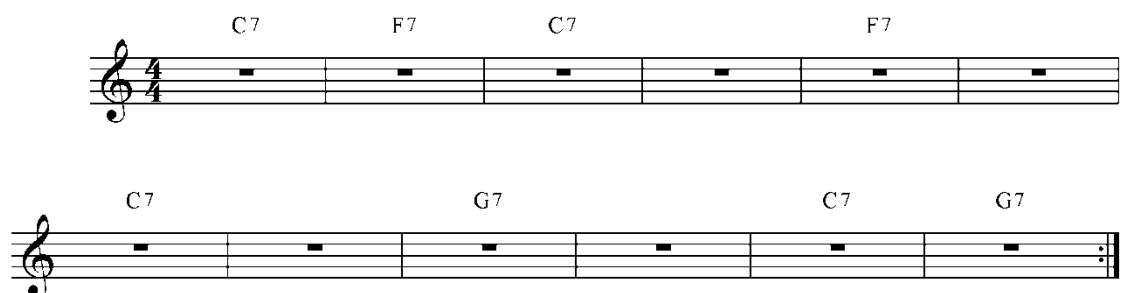
Kuva 2. Esimerkki blues-lickistä.

Olen selittänyt kohdassa 2 Tarkoitus, tutkimusongelmat ja -menetelmät tarkemmin, millä tavalla olen käyttänyt blues-lickejä hyväksi pianonsoiton improvisoinnissa.

2 Tarkoitus, tutkimusongelmat ja -menetelmät

Käytin pääopetusmateriaalina Jonathan Willsonin 30 blues-lickin kokoelmaa. Kyseisen lähteen valitsin siksi, että Willsonin videoissa on selkeät nuotit ja hyvin soitetut esimerkit. Lisäksi lickit on hyvin valittu, ja ne vaikeutuvat asteittain hyvin helpoista haasteellisiin saakka. Lickit löytyvät netistä, joten oppilaat voisivat siis milloin tahansa käydä kuuntelemassa ja katsomassa, miten niitä pitäisi soittaa. Jonathan Wilson on tunnettu jazz -pianisti ja säveltäjä.

Tarkoitukseni oli saada oppilaat ensin oppimaan muutama oppilaan itsensä mielestä hyväkuuloinen clicki. Sen jälkeen he voisivat yhdistellä oppimiaan lickejä eri järjestyksessä ja soittaa niitä eri kohtiin blues-kiertoa (ks. kuva 3). Lopullinen tavoite on kuitenkin oppia lickit niin hyvin, että ne lopulta vain heijastuvat omaan soittoon, ja varsinainen improvisointi voi alkaa.

Kuva 3. Blues-kierto.

Koska kysymyksessä on valmiin materiaalin harjoittelu, tulee väistämättä eteen kaksi kysymystä:

1. missä määrin opeteltujen kuvioiden eri järjestyksissä soittaminen on improvisointia, ja
2. miten järkevää on aloittaa improvisointi tästä lähtökohdasta?

Näihin tutkimuskysymyksiin etsin vastausta yhden syyslukukauden ajan seuraamalla oppilaitteni soiton ja improvisoinnin kehitystä sekä haastatteleamalla heitä lukukauden lopussa. Haastattelussa kysyn heidän tuntemuksiaan kokeilun onnistumisesta.

Oppilaitten edistymistä seuraan seuraavien kriteerien avulla. Miten oppilas soveltaa lickejä omassa soitossaan vai kopioiko hän vain annettuja soittoesimerkkejä? Soittaa-ko oppilas sooloissaan vain ja ainoastaan harjoiteltuja lickejä vai onko hänellä myös muuta temaattista materiaalia lickien välillä? Auttavatko lickit oppilasta rakentamaan omaa improvisointiaan selkeämmäksi soljuvaksi kokonaisuudeksi vai pilkkovatko ne soittoa ennemminkin palasiksi?

Tutkimukseni on tapaustutkimus, jossa olen käyttänyt omia oppilaitani tutkittavana ryhmänä. Tutkittavaan ryhmään on kuulunut 9 oppilasta. Olen pyrkinyt opettamaan kaikille oppilailleni samalla tavalla, joten käytössäni ei ole ollut vertaisryhmää. Työni tavoitteena on ollut kehittää pääasiassa omaa opetustani ja pedagogista ajattelua keräämällä omia ja oppilaiden kokemuksia ja tekemällä niistä johtopäätöksiä. Pedagogisen opinnäytetyöni tutkimusongelmat ovat olleet seuraavat:

1. Miten oppilaille on aikaisemmin opetettu improvisointia?
2. Millä lailla oppilaat ovat improvisoineet aikaisemmin?
3. Mitä oppilaat ovat oppineet syksyn 2008 aikana improvisoinnista?
4. Miten lickien soittaminen ja harjoittelu on vaikuttanut oppilaiden improvisoinnin vapauteen?

Olen käyttänyt tutkimusmenetelminä haastattelua ja observointia. Olen toteuttanut aiemmin esittelemiäni ajatuksia käytännössä tutkimusongelmien suuntaisesti ja seurannut oppilaideni edistymistä. Syyslukukauden 2008 lopussa tekemäni haastattelun tuloksia olen verrannut oppilaideni pianonsoittotaidon kehityksestä tekemiini havaintoihin.

Tämän pedagogisen opinnäytetyön viitekehys on esitettävissä alla olevana kuviona (kuva 4). Aiempi pohja, harjoittelu- eli kokeiluvaihe ja sen jälkeiset tulokset ovat erottavissa toisistaan.

Aiempi pohja	Harjoittelu- eli kokeiluvaihe	Tulokset
--------------	-------------------------------	----------

Kuva 4. Viitekehys pianonsoiton improvisoinnin oppimisesta blues-lickejä käyttäen.

Aiemmassa pohjassa oppilaiden pianonsoitossa saama improvisointiopetus ja heidän improvisointiharjoituksensa ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tältä pohjalta oppilaat tulevat harjoittelu- eli kokeiluvaiheeseen, jossa improvisoidaan lickejä käyttäen. Kokeiluvaiheen tulokset todetaan oppilaiden antamien haastatteluvastausten ja opettajan tekemien havaintojen pohjalta.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden toteamiseksi on olemassa paljon erilaisia ohjeita. Validiutta eli pätevyyttä voidaan pohtia siltä pohjalta, mittaako tutkimus juuri sitä, mitä sen pitäisi tutkimusongelmien mukaan mitata. Reliaabeliuden eli pysyvyyden tarkastelu asettaa tutkimuksen raportoinnin sisällölle seuraavia vaatimuksia (Järvinen 1990, 73): 1) Systemaattinen selostus siitä, miten aineisto hankittiin ja miten se analysoitiin. 2) Onko tarkistuksiin käytetty useampia kuin yhtä menetelmää (triangulaatio)? 3) Arvio tutkijan organisatoristen tai sosiaalisten seikkojen vaikutuksesta tutkimustilanteisiin ja sitä kautta tuloksiin. 4) Tarvittavat taustatiedot tutkittavista ja tutkimuksen tekemisen puitteista. 5) Raportissa kuvaus koko tutkimusaineistosta tai lyhennelmä siitä, suoria lainauksia vastauksista ja kertovia pienoiskuvauksia. 6) Raportissa sekä yksittäisiin tapauksiin että yleiseen kuvaukseen liittyvää tulkintaa ja teoreettista pohdintaa. - Palaan pedagogisen opinnäytetyöni luotettavuuden tarkasteluun pohdinnan yhteydessä.

3 Improvisointi ja oppiminen käsitteinä

3.1 Improvisointi

Improvisointi on musiikinluontitapahtuma esitettäessä musiikkia joko vapaasti tai annettuun teemaan pohjautuen (Otavan musiikkitieto 1997, 154). Improvisointia voidaan verrata myös japanilaiseen maalaukseen. Siinä pensseliä ei nosteta paperilta, ennen kuin teos on valmis. Jokainen taulu on silloin ainutkertainen, eikä sitä voi korjata jälkeensä. (Ahonen 2004, 171.) Improvisointi on kuitenkin harvoin täysin uutta sävelmateriaalia, vaan perustuu soittajan harjoiteltuihin sävelkulkuihin (Wikipedia 2008).

Improvisointi pohjautuu siis yleensä johonkin ennalta harjoiteltuun tai pysyvään elementtiin. Se eroaa kuitenkin harjoitellusta esityksestä siinä, että se syntyy soittohetkellä. Improvisoitu solo rakentuu aivan kuten edellä mainittu japanilainen taulu. Samalla lailla kuin taulun tekijä saa maalatessaan ideoita jo maalatusta osasta taulua, soittava improvisoija rakentaa soittoaan edellä soitettuun pohjautuen. Kun improvisoija sitten jossain vaiheessa lopettaa improvisoinnin, hän ei voi enää muuttaa mitään eikä pysty seuraavalla kerralla soittamaan täysin samalla lailla uudestaan. Eli vaikka improvisointi pohjautuisikin harjoiteltuihin melodiakulkuihin, se on silti hetken tuotos, jossa nuo harjoitellut osat soljuvat soittajan hetken mielihohteiden mukana ja usein jopa muokkaantuvat erilaisiksi.

3.2 Oppiminen

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden (2005, 2) mukaan musiikinalan opetus pohjautuu ”oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi taitojen ja tietojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus”. Pianonsoitossa tämä tarkoittaa vähitellen karttuvaa tekniikan sekä yleisten musiikillisten tietojen ja taitojen kehittymistä opettajan ja ympäristön vaikutuksessa. Uusi opittava asia rakentuu aina aiemmin opittujen asioiden varaan ja päälle.

Vapaan säestyksen ja improvisoinnin kohdalla opetuksen tavoitteina ja keskeisinä sisältöinä on, että oppilas

- saa valmiuksia ilmaista musiikillisiä ajatuksiaan ja ideoitaan improvisoimalla ja tuottamalla ääntä ja musiikkia

- oppii soittamaan sekä sointumerkeistä että korvakuulolta
- oppii improvisointia ja transponointia ja vapautuu nuottikuvaan sidotusta soittamisesta
- oppii tyylinmukaista rytminkäsittelyä ja fraseerausta
- oppii erityyylisiä säestyksiä
- kehittää instrumentin soittotekniikkaansa (OPS 2005, 11).

Näiden pohjalta olen oppilaiden edistymistä arvioidessani painottanut tyylinmukaisen fraseerausta, soittotekniikkaa sekä musiikillisten ajatusten soveltamista lickien soitossa. Olen pyrkinyt ottamaan jokaisen oppilaan yksilölliset ominaisuudet huomioon opetuksessa.

4 Miten opetin

Syyslukukauden alussa 2008 jaoin oppilailleni monisteen, johon olin kerännyt kolmisenkymmentä lyhyttä blues-tyylistä nuottiesimerkkiä (ks. liite 1). Kerroin, että syksyn aikana olisi tarkoitus oppia niistä mahdollisimman monta, joita sitten käytettäisiin blues-soolon soittamisessa. Samalla pyysin oppilailta ja oppilaiden vanhemmilta luvan haastatella heitä ja äänittää heidän soittoaan.

Syyslomaan mennessä katsoin oppilaitteni oppineen sen verran monisteen nuottiesimerkeistä, että äänitin heidän soolosoittoaan. Syyslomaan saakka olimme harjoitelleet oppilaiden kanssa monistetta joka tunti. Yhdellä tunnilla käsitelimme oppilaan kanssa yhdessä aihetta noin 15 minuuttia, jolloin ohjausta kertyi syyslomaan mennessä keskimäärin kaksi tuntia. Oppilaiden harjoittelu oli hyvin yksilöllistä, niin kuin se aina tahtoo olla, joten toiset harjoittelivat omalla ajallaan enemmän, toiset vähemmän. Ohjauksen määrä oli joka tapauksessa sama kaikille.

Syysloman jälkeen monisteen opetteleminen tunnilla jäi vähemmälle ja oppilaat saivat opiskella sitä oman kiinnostuksen mukaan. Tämä oli minulta tietoinen ratkaisu: tarkoitukseni oli jättää opitut asiat muhimaan oppilaiden mieleen. Viimeisellä tunnilla ennen joululomaa äänitin oppilaiden soittoa uudestaan, ja samalla haastattelin heitä.

5 Haastattelun analyysia

5.1 Haastattelun toteutus

Toteutin haastattelun toteutin suullisena kyselynä. Haastattelin jokaista oppilasta henkilökohtaisesti ja nauhoitin haastattelut. Kaikille samat, etukäteen laaditut kysymykset olivat seuraavat:

1. Miten sinulle on aikaisemmin opetettu improvisointia?
2. Millä lailla olet improvisoinut aikaisemmin?
3. Mitä olet tänä syksynä oppinut improvisoinnista?
4. Miten lickien soittaminen ja harjoittelu on vaikuttanut improvisointisi vapauteen?

5.2 Oppilaiden aiempi improvisointi (kysymykset 1 ja 2)

Haastatteluista kävi ilmi, että improvisointia oli opetettu suurimmalle osalle oppilaisista. Yhdeksästä haastatellusta kolmea ei ollut opetettu improvisoinnissa aikaisemmin. Improvisoinnin opetus oli ollut joko soinnunsävelillä improvisointia tai sitten tietyn asteikon sävelillä soittamista. Ainoastaan yksi oppilas oli aikaisemmin opiskellut improvisointia valmiiden esimerkkien eli lickien avulla kitaratunneillaan. Pelkästään pianoa soittaneille lickien avulla opiskelu oli uutta.

Yksi haastatelluista kertoi soittaneensa ensin blues-kappaleen nuoteista. Kun hän sitten osasi kappaleen, alkoi improvisoinnin harjoittelu blues-asteikolla. Opettajalla on ilmeisesti ollut tarkoituksena tutustuttaa oppilas tyylinmukaiseen soittoon nuotintetun kappaleen avulla, minkä jälkeen siitä toivon mukaan jää elementtejä oppilaan improvisointiin. Tämä lähestymistapa tyylinmukaiseen improvisointiin on lähellä lickien avulla opiskelua mutta edellyttää kuitenkin oppilaalta kykyä soveltaa harjoitellun kappaleen temaattista ainesta omaan soittoonsa. Tällä tavalla opettaessa opettajan olisi hyvä myös ohjata oppilasta analysoimaan esimerkkikappaletta ja sitten poimimaan sieltä temaattisia pätkiä. Nämä valitut pätkät harjoitellaan sitten niin hyvin, että oppilas osaa käyttää niitä milloin vain ja missä sävellajissa tahansa. Jos kuitenkin ohjaus

analyysiin puuttuu, oppilas oppii kyllä kyseisen kappaleen soittamisen muttei välttämättä pysty soveltamaan kappaleessa olevia aineksia muuhun soittoonsa.

5.3 Mitä oppilaat oppivat tässä kokeilussa (kysymys 3)

Vastauksissa nousi selvästi esiin tyylin mukaisen soittamisen tiedostaminen ja oppiminen. Klickejä soittamalla oppilaat saivat bluesinsa kuulostamaan siltä, miltä sen pitäisikin kuulostaa. Seuraavana pari esimerkkiä haastatteluista:

”...on oppinut erottamaan hyvältä ja huonolta kuulostavat jutut...”

”...oppinut ite kuuntelemaan, miten pitäs suunnilleen yrittää, mutta että ei oo vielä kokemusta niin paljon, että pystyis sujuvasti soittamaan.”

”Nyt mä ainakin tiän paremmin, mitä siihen kuuluu, et mitä voi soittaa ja mitä ei.”

Toisin sanoen oppilaiden tyyllintuntemus kasvoi, ja he tietävät nyt, millaiset sävelkuviot antavat bluesille ominaisen soundin. Tässä tyyllilajin tuntemuksen kasvattamisessa lickit osoittautuivat oivallisiksi apukeinoiksi.

Oppilaat saivat improvisointiinsa uusia ideoita. Eräs haastatelluista mainitsi improvisointinsa aiemmin perustuneen vain pentatoniseen asteikkoon, mutta lickien avulla hän oli oppinut käyttämään myös kromaattisia sävelkulkuja, jotka ovat hyvin tyypillisiä bluesissa (ks. kuva 4). Vaikka soitto perustuukin suurelta osin pentatonisille asteikoille (ks. kuva 5), voi niistä silti poiketa.

Kuva 4. esimerkki kromaattisesta lickistä.

Kuva 5. Bluesissa paljon käytetty mollipentatonen-asteikko.

5.4 Lickien vaikutus improvisoinnin vapauteen (kysymys 4)

Kaikki haastatelluista pitivät lickien avulla harjoittelua avartavana ja musiikillisia ideoita lisäävänä kokemuksena. Osa jopa sanoi niiden vaikuttaneen improvisoinnin rohkeuteen: ”soitto on vapautunut ja uskaltaa soittaa”. Lickit koettiin suuntaa antavina ohjeina, joita voi soveltaa ja yhdistellä oman mielen mukaan.

Yksi haastatelluista sanoi lickien kyllä tuovan lisäideoita soittoonsa ja että niitä on helppo soittaa soolossa, koska niitä on harjoitellut. Hän koki kuitenkin hankalana jatkaa omaa soittoaan soittamansa lickin jälkeen; ”...tekisi mieli vain jatkaa saman lickin soittamista...” Toisaalta toinen haastateltava oli juuri päinvastaista mieltä. Hänen mielestään lickillä on helppo aloittaa solo, ja sitten siihen keksii helposti omia melodioita jatkoksi. Sama henkilö mainitsi myös, että kun sooloa soittaessa tulee joskus hetki, että ideat loppuvat, niin silloin voi soittaa jonkin lickin, josta taas kumpuaa uusia melodioita.

Improvisoinnin kehittäjinä lickit jakoivat oppilaitani kahteen suuntaan. Ne, jotka olivat improvisoineet entuudestaan paljon ja olivat muutenkin pitkällä pianonsoitossa, kehittyivät improvisoijina. He myös heti alusta pitäen muuntelivat monisteen esimerkkejä tilanteeseen sopiviksi soiton aikana. Vähemmän improvisoineet puolestaan soittivat esimerkit niin, kuin ne oli kirjoitettu, ja soittivat sooloissaan lickejä vaihtelevassa järjestyksessä. Jälkimmäisten luovuus jäi siis huomattavasti vähemmälle kuin ensimmäisten. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että tilanne on oletettavasti samansuuntainen myös opetettaessa jollain toisella tavalla improvisoimaan. Eräs oppilaani sanoikin haastatteluissa:

Koska ite jos improvisoi ilman mitään tommosia sääntöjä, ni sit se ei kuulosta yhtään hyvältä.

Jokin konkreettinen lähtökohta improvisoinnille siis on hyvä olla, muuten soitosta tulee vaikeasti kuunneltavaa. Tuo lähtökohta voi olla esimerkiksi jokin tunnelma, tietty sävelet, tietty asteikko tai rytmi. Minun oppilaillani lähtökohtana ovat olleet syksyllä 2008 monisteen esimerkit aiheina omaan improvisointiin.

6 Pohdinta

Tämän pedagogisen opinnäytetyön päämäärä ja tarkoitus on kehittää omaa opetusta. Tämä ei anna tyhjentävää vastausta siihen, onko klickien avulla opiskelu sen tehokkaampaa, kuin muilla metodeilla opiskelu. Se kuitenkin antaa selkeän kuvan siitä, että oppilaat pitävät tapaa innostavana.

Tämä opinnäytetyö on antanut minulle uutta intoa opettaa pianon soittoa. Olen oppinut, että improvisoinnin oppimisen kannalta on hyvin tärkeää jo harjoitteluvaiheessa tuntea osaavansa soittaa. Jos osaamisen tunnetta ei pääse syntymään tarpeeksi aikaisessa vaiheessa, uuden luominen tyrehtyy. Ei ole yhtä oikeaa tapaa improvisoida, vaan jokainen improvisoi omalla tavallaan. Tästä johtuen ei voi myöskään olla vain yhtä oikeaa tapaa opettaa improvisointia. Improvisoinnin opettamiseenkin on siis oltava useita lähestymistapoja. Lickien avulla improvisointi on siis vain yksi opetusmenetelmien kirjosta ja se soveltuu parhaiten osaamisen tunteen vahvistamiseen ja erityyppilajien opiskelemiseen.

Seuraava tutkimus aiheesta voisikin olla esimerkiksi vertaileva tutkimus, jossa verrattaisiin klickien avulla opiskelevaa ryhmää jollakin toisella metodilla opiskelemaan ryhmään. Tämä voisi antaa mielenkiintoista tietoa improvisoinnin eri opiskelutapojen vahvuuksista ja heikkouksista. Joka tapauksessa olen sitä mieltä, että improvisointia pitää opiskella monin tavoin. Pelkästään yhdellä metodilla opiskeleva jättää osaamisensa aukkoja.

Soittotaitoon liittyy varsinkin kevyessä musiikissa musiikin analysoiminen ja ymmärtäminen. Kevyen musiikin kappaleet ovat nimittäin harvoin soitettavissa vain yhdellä tavalla (nyt tarkoitan nuottikuvaa enkä tulkinnallisia asioita), vaan tapoja on yhtä paljon kuin on soittajia. Soittotaito ei ole vain nuotinnettujen kappaleiden teknistä toteuttamista, vaan soittajan on osattava soveltaa aiemmin oppimia musiikillisia kuvioita kappaleissaan. Lickien avulla oppilaani oppivat hahmottamaan, mikä bluesissa on olennaista, ja samalla heidän sormimuistiinsa jäi useita bluesille tyypillisiä melodiakulkuja, joita vielä opeteltiin käyttämään erityyppisissä soittotilanteissa. Tällä ta-

valla oletan heidän kokonaisvaltaisen soittotaitonsa, johon kuuluvat mm. harmoniset rakenteet, fraseeraus, melodia ja musiikillisten kokonaisuuksien hahmottaminen, menneen eteenpäin.

Mielestäni pianonsoitonopettajana tärkeä asia oli myös se, että oppilaiden soittotekniikka kehittyi huomattavasti. Tämä on pitkälti sen ansiota, että lickien harjoittelu oli ohjattua. Olen varma, että jos oppilaat olisivat saaneet soittaa sooloja koko syksyn aivan oman mielensä mukaan, en olisi pystynyt ohjaamaan heidän teknisiä taitojaan läheskään niin hyvin kuin nyt.

Kokonaisuutena sekä oppilaille että opettajalle jäi selvästi positiivinen kuva kokeilusta. Oppilaat harjoittelivat lickejä mielellään ja kehittivät soitossaan sekä omasta että opettajan mielestä. Lickejä soittamalla tuntee heti osaavansa jotain, ja näin soittaminen on hauskaa ja inspiroivaa.

Hyvin suuri osa nykyajan popmusiikista perustuu bluesiin. Soittajat käyttävät paljon soitossaan yleisesti tunnettuja blues-fraaseja ja -melodiakulkuja, mutta niitä on yllättävän vähän kirjoitettu muistiin. Lickit antavat vastauksen jokaisen muusikon mieleen tulevaan kysymykseen paremmalle soittajalle: kuinka sinä tuon hyväkuuloisen jutun soitit? (Eveleth 1993, 4-5.)

Vaikka blues-lickeistä onkin melko vähän kokoelmia, niin sitä vastoin nykyisin on paljon nuoteille kirjoitettuja levytettyjä sooloja. Näistä transkriptioista voi myös itse poimia lickejä eli opetella soolosta lyhyempiä pätkiä. Lyhempien pätkien opettelusta on se etu, että lyhyet pätkät voi oppia helpommin ulkoa ja niitä on myös helpompi käyttää ja soveltaa jatkossa.

Bluesin opettaminen auttaa siis hahmottamaan ja soittamaan useampaa tyyliä samanaikaisesti. Popmusiikin juuret ovat niin syvällä bluesissa, että on vaikea löytää popkappaletta, jossa ei ole mitään viitteitä bluesiin. Lickit ovat erinomainen keino, jolla voi demystifioida improvisointia. Ne eivät kerro läheskään kaikkea, mitä improvisointi pitää sisällään mutta ovat kätevä työkalu improvisoinnin salojen opiskelussa.

Palaan tässä yhteydessä pedagogisen opinnäytetyöni luotettavuuden tarkasteluun aiemmin esittelemieni Järvisen (1990) kriteerien pohjalta.

Tutkimuskysymyksiin vastaaminen tämän tutkimuksen perusteella ei tuota ongelmia. Haastattelun tulokset osoittavat selkeästi sen että, lickien avulla opiskelu on varteen-

otettava tapa nimenomaan improvisointia aloittelevilla soittajilla. Lähteiden perusteella se on myös paljon käytetty tapa oppia myös ammattilaisten keskuudessa. Lähteistä myös selviää, että improvisointi on aina suurelta osin aikaisemmin opetellun materiaalin soveltamista soittohetkeen, vaikkakin opittuja kuvioita on osattava soveltaa.

Tutkimusmenetelmänä käyttämäni avoin haastattelu antaa oppilaille mahdollisuuden kertoa haastattelutilanteessa avoimesti omasta oppimisestaan ja soittamisestaan sekä tuntemuksistaan opetusmetodin mielekkyydestä. Toisaalta oppilaat saattavat vastauksillaan miellyttää opettajaa ja täten heikentää tutkimuksen tulosta. Myös haastattelutilanteessa minä opettajana saatoin joskus tehdä liian johdattelevia kysymyksiä.

Avoimen haastattelun etu onkin mielestäni siinä, että oppilas saa vapaasti tutussa ympäristössä kertoa omista tuntemuksistaan ja näin viedä sekä omaa että opettajan ajattelua eteenpäin. Tämä vastaa tutkimukseni peruskysymykseen parhaiten; haastattelemalta en saa objektiivista tietoa oppilaiden edistymisestä, mutta sitä vastoin saan vastauksen opetusmenetelmän järkevyydestä ja mielekkyydestä. Musiikillinen osaaminen on joka tapauksessa niin monimutkainen asia, varsinkin kun kyse on improvisoinnista, että katsoin tällä menetelmällä saavani tarpeeksi luotettavaa ja vähintään suuntaa antavaa tietoa opetusmenetelmän mielekkyydestä ja käytettävyydestä. Oppilaiden kannalta tärkeintä on kuitenkin se, kuinka mielekkääksi he itse kokevat opiskelun. Jos opiskelutapa on mielekäs ja innostava, siitä voi saada parhaan mahdollisen hyödyn. Silloin soittoharrastus myös todennäköisimmin jatkuu.

Tämä tutkimus ei anna eikä yritäkään antaa tyhjentävää kuvaa menetelmästä tai sen käytettävyydestä. Vaan ennemminkin tavoitteena on nähdä, miten se vaikuttaa oppilaiden asenteeseen. Asennekasvatusthan on yksi taidekasvatuksen päätavoitteista.

LÄHTEET

Ahonen, K. 2004. Johdatus musiikin oppimiseen. Tampere: Tammer-paino.

Eveleth, W. T. 1993. Blues, Jazz & Rock Rifs for keyboards. Milwaukee: Hal Leonard Puplicing Corporation.

Järvinen, A. 1990. Reflektiivisen ajattelun kehittyminen opettajankoulutuksen aikana. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.

Otavan musiikkitieto 1997. Toim Keijo Virtamo. Uud. laitoksen 1. p. Keuruu: Otava.

Pianon vapaa säestys. Tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2006
www.musicedu.fi

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. Opetus hallitus 2005

Wikipedia 2007. Improvisointi. Viitattu 31.12.2008.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Improvisointi>

Wilson. J. 2008. 30 Must-have blues licks. Viitattu 2.10.2008.
[Http://www.expertvillage.com/video-series/2762_Jonnie-piano.htm](http://www.expertvillage.com/video-series/2762_Jonnie-piano.htm).

Liite 1.

JONATHAN WILSON: 30 MUST-HAVE BLUES PIANO LICKS

PIANO

11
15
20
25
29
35
37
41
46

KAIKKI TRIOLIT OVAT SAMANLAISIA - NUOTINKIRJOITUSOHJELMA TEMPUUILI!